

STRATEŠKA PLATOFRMA

STRATEŠKO FOKUSIRANJE

SWOT analiza

Prije definiranja strateških pravaca i ciljeva razvitka Grada Široki Brijeg, potrebno je na temelju urađene analize stanje izvršiti identifikaciju vlastitih snaga i slabosti, te vanjskih mogućnosti i prijetnji. U tom nam pogledu SWOT analiza služi kao alat za tu identifikaciju. Naime, potrebno je na otvoren i iskren način promišljati o unutrašnjim, tj. vlastitim čimbenicima kao i o vanjskim čimbenicima koji mogu uticati na razvitak našeg Grada.

Pravilna identifikacija naših vlastitih snaga omogućit će nam da znamo na čemu možemo temeljiti razvitak našeg Grada, kao i slabosti koje moramo mijenjati i otkloniti koje nam predstavljaju uteg. Isto tako, ključna je pravilna identifikacija vanjskih prijetnji koje mogu stajati na našem putu razvitka, a koje ne možemo sami mijenjati, ali koje možda možemo zaobići, te identifikacija vanjskih mogućnosti koje možemo iskoristiti. U protivnom, naša strategija će propustiti iskoristiti dostupan potencijal i oduzet će puno više vremena za stvari koje pravilnom identifikacijom možemo uraditi kvalitetnije za kraće vrijeme.

U donjoj tabeli su sažeti nalazi analize stanje Grada Široki Brijeg:

SNAGE	SLABOSTI
1. Snažna i prepoznatljiva poduzetnost i poduzetnička inicijativa (<i>u poduzetništvu, športu, kulturi</i>)	1. Nekvalitetna prometna i komunalna infrastruktura (nedovršena kanalizacijski sustav, loše ceste na selima, dio sela nema vodoopskrbu,
2. Razvijeno poduzetništvo, posebno u proizvodnom i izvoznom segmentu	2. Neuređenost javnih površina (<i>mobilijar, nogostupi, fasade, zelene površine, horizontalna i vertikalna signalizacija...</i>)
3. Prepoznatljiv imidž Širokog Brijega kao poduzetne, kulturne i športske sredine	3. Nepostojanje sustava upravljanja otpadom
4. Snažni kulturni brendovi (<i>WHF, MFF, Likovna akademija...</i>)	4. Konzervativnost i „uspavanost“ stanovništva te otpor prema promjena
5. Blizina Mostara kao regionalnog središta	5. Nedovoljna poduzetnost i učinkovitost gradske uprave – <i>pokretanje inicijativa, ...</i>
6. Administrativno središte županije – <i>daje snagu u psihološkom smislu</i>	6. Slaba svijest o vrijednostima i zaštiti okoliša i prirodne baštine
7. Vjerska i kulturna baština (<i>Crkva i Franjevački samostan, Franjevačka riznica,...</i>)	7. Neučinkovit javni sektor (<i>javna komunalna poduzeća, kontrola, prevencija, zaštita, upravljanje, organizacijska nepokrivenost upravljanja otpadom i prometnicama ...</i>)
8. Dobra resursna osnova za razvoj malih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	8. Usitnjenost poljoprivrednih površina i nespremnost na udruživanje i organizacijsko povezivanje
9. Očuvano i nezagađeno zemljište - <i>Nema velikih zagađivača i predstavlja resurs za razvoj ekološke poljoprivrede i proizvodnju organske hrane</i>	9. Visok udio sive ekonomija i formalne nezaposlenosti (<i>veliki dio ljudi radi na crno</i>)
10. Dobra osnova za razvoj aktivnog (outdoor) turizma	10. Nema formalne organiziranosti privatnog poduzetništva (<i>nema udruge poduzetnika niti strukovnih udruženja</i>)
	11. Nedovoljna opremljenost školskih učionica i kabineta
	12. Prekapacitiranost postojećih srednjoškolskih objekata

	13. Nedostaju javni sadržaji (<i>muzej, šetnica, trg, parkovi, i sl.</i>)
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE/PREPREKE
<ol style="list-style-type: none"> 1. Izvozno orijentirano poduzetništvo 2. Integracija u turističku ponudu Hercegovine (<i>stavljanje u turističku funkciju vlastitih potencijala</i>) 3. Učinkovitija suradnja s organizacijama i institucijama iz R. Hrvatske kao članice EU 4. Učinkovito korištenje prirodnih resurs (<i>sunce, voda, tlo, kamen</i>) 5. Potražnja za specifičnim poljoprivrednim proizvodima (organsko, ekološko, ljekovito bilje...) 6. Afirmiranje politike ruralnog razvoja - preformulirati- ruralni razvitak postaje top tema 7. Međuopćinska i regionalna suradnja 8. Korištenje vanjskih fondova (EU, bilateralna suradnja...) 9. Dijaspore: kulturna, športska, poslovna, znanstvena 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izuzetno nestabilna politička situacija u državi (<i>politička, institucionalna, pravna, financijska</i>) 2. Pogoršanje međunacionalnih odnosa u BiH 3. Nepostojanje jasnih strategija razvitka države 4. Sporost reformskih procesa u BiH i blokiranje EU integracijski procesa 5. Nesigurna kretanja na globalnoj razini (<i>migrantska kriza, ratovi u širem okruženju,...</i>) 6. Nepravična raspodjela javnih prihoda (<i>raspodjela PDV, zaduživanja viših razina vlasti, ...</i>) 7. Nekvalitetan obrazovni sustav (<i>neusklađenost s potrebama tržišta rada, pad kvaliteta obrazovanja, politika zapošljavanja,</i>) 8. Liberalizirano iseljavanje

STRATEŠKI PRAVCI RAZVITKA

Strateški pravci razvitka Grada Široki Brijeg su utemeljeni na analizi stanje te na analizi unutrašnjih i vanjskih čimbenika koji mogu uticati na budući razvitak Širokog Brijega. Temeljem ovih analiza izdvojili su se sljedeći pravci razvitka:

1. Kako razviti proizvodno poduzetništvo i mobilizirati potencijale za ruralni razvitak i poljoprivredu

Široki Brijeg je prepoznatljiv kao poduzetna sredina i sa snažnim poduzetničkim duhom. Također, proizvodno i izvozno orijentirano poduzetništvo je najjače u ŽZH. Na tim temeljima Široki Brijeg će usmjeriti svoje aktivnosti na stvaranje uvjeta za dodatni razvoj proizvodnog i izvozno orijentiranog poduzetništva. Ovdje posebno treba imati na umu postojeća poduzeća, kao i stimuliranje ulaganja u Široki Brijeg, kako domaćih tako i stranih ulaganja.

Pored ovog Široki Brijeg će se usmjeriti i na mobiliziranje postojećih potencijala za ruralni razvoj i poljoprivredu, s posebnim aspektom na razvoj specifične turističke ponude i integraciju poljoprivredne proizvodnje i ruralnog razvitka u turizam, te diversifikaciju djelatnosti na selu.

2. Kako podići kvalitetu života u gradu i u ruralnim i rubnim područjima grada

S obzirom na trend iseljavanja koji se događa sve intenzivnije, ne samo u Širokom Brijegu, nego puno šire, jedan od strateških pravaca razvitka Širokog Brijega jeste stvaranje boljih uvjeta za život u radu i na selu. Ovo podrazumijeva prije svega ulaganje u komunalnu i putnu infrastrukturu, kao i zaštitu okoliša i bolje upravljanje prostorom i okolišem. Široki Brijeg će se s jednakom pažnjom odnositi i na urbani razvoj i na ruralni razvoj. Ovaj strateški pravac je usko povezan s ostalim strateškim pravcima i čini temelj za uravnotežen razvitak grada i sela, te smanjenja trenda depopulacije i iseljavanja.

3. Kako razviti Široki Brijeg kao snažno kulturno, obrazovno i sportsko središte

Široki Brijeg je danas prepoznat kao kulturno i sportsko, a povijesno i kao obrazovno središte, ne samo uže regije već cijele Hercegovine. S obzirom na jake povijesne temelje, utemeljene na dolasku franjevaca i njihov utjecaj, potreban je novi iskorak da Široki Brijeg ponovo bude središte ovih zbivanja, uzimajući u obzir nove okolnosti i kretanja u širem i užem okruženju. Postojeći resursi i događaji, kao i poduzetnost ljudi, daju podlogu da Široki Brijeg bude kulturna i sportska prijestolnica, s jakim srednjoškolskim obrazovnim sustavom.

VIZIJA

Široki Brijeg KREATIVNA, PODUZETNA I PREPOZNATLJIVA SREDINA EUROPSKI GRAD BUDUĆNOSTI

Ili:

ŠIROKI BRIJEG
uređena, poduzetna i kreativna sredina
grad prepoznatljiv po kulturnim i tradicijskim vrijednostima
uklopljenim u suvremene europske standarde

Ili:

ŠIROKI BRIJEG
Uređeno mjesto s razvijenim i inovativnim poduzetništvom,
Grad prepoznatljiv po kulturnim, tradicijskim i društvenim vrijednostima
usklađenim s europskim standardima i univerzalnim vrijednostima

Vizija Grada Široki Brijeg je utemeljena na prepoznatim vrijednostima:

- **Poduzetnost** – Široki Brijeg je prepoznatljiv kao poduzetna sredina, ne samo u gospodarstvu, već i u kulturi i športu, te stoga vizija treba biti utemeljena na ovoj prepoznatljivoj vrijednosti.
- **Tradicija i tradicijsko nasljeđe**– Široki Brijeg ima duboko ukorijenjeno tradicijsko nasljeđe, kao i još uvijek snažan temelj u obitelji. Tradicijsko nasljeđe se njeguje, cijeni i vrednuje, te je stoga vrijednost na kojoj se mora temeljiti vizija razvoja.
- **Kultura** – Pored tradicijskog nasljeđa, Široki Brijeg je kulturno središte, ne samo danas već i kroz povijest. Ovdje se podrazumijeva ne samo kultura u doslovnom smislu, već i obrazovanje, kulturno nasljeđe, inicijative u kulturi. Danas je kultura u Širokom Brijegu jedan od stupova društvenog razvitka.

STRATEŠKI CILJEVI

Strateški cilj 1 - Razvijeno proizvodno i izvozno orijentirano malo i srednje poduzetništvo

Široki Brijeg će usmjeriti svoje aktivnosti i projekte k stvaranju povoljnog okruženja za razvoj proizvodnog i izvozno orijentiranog malog i srednjeg poduzetništva. Ovo ne znači da će se zanemariti ostalo mikro, malo i srednje poduzetništvo, već će se razvitak temeljiti na proizvodnju i izvozu kao temelju razvitka i stvaranja nove vrijednosti.

- Do 2025. godine povećan broj zaposlenih za **20 %** u odnosu na stanje iz 2015.
- Do 2025. godine porast izvoza za **20 %** u odnosu na 2015.
- Do 2025. godine porast prometa u proizvodno i izvozno orijentiranim poduzećima za **20 %** u odnosu na 2015.

Strateški cilj 2 – Razvijene specifične grane poljoprivrede i turizma kroz integraciju poljoprivrede, turizma i ruralnog razvitka

Široki Brijeg će svojim aktivnostima projektima stvarati okruženje i poticati razvoj specifičnih grana poljoprivrede i turizma. S obzirom da Široki Brijeg nema velikih poljoprivrednih površina te nema razvijene turističke infrastrukture, ulagat će se napor u razvoj poljoprivrede koja može biti konkurentna u danim uvjetima, kao i razvoj prepoznatljive turističke ponude utemeljene na dosadašnjim vrijednostima i neiskorištenim potencijalima.

- Do 2025. godine rast broja registriranih OPG-ova za **30 %** u odnosu na 2015.
- Do 2025. godine povećan broj noćenja za **30 %** u odnosu na 2015.
- Do 2025. godine rast investicija u poljoprivrednoj djelatnosti za **30 %** u odnosu na 2015.

Strateški cilj 3 - Podignuta razina kvalitete života u urbanim i ruralnim dijelovima grada

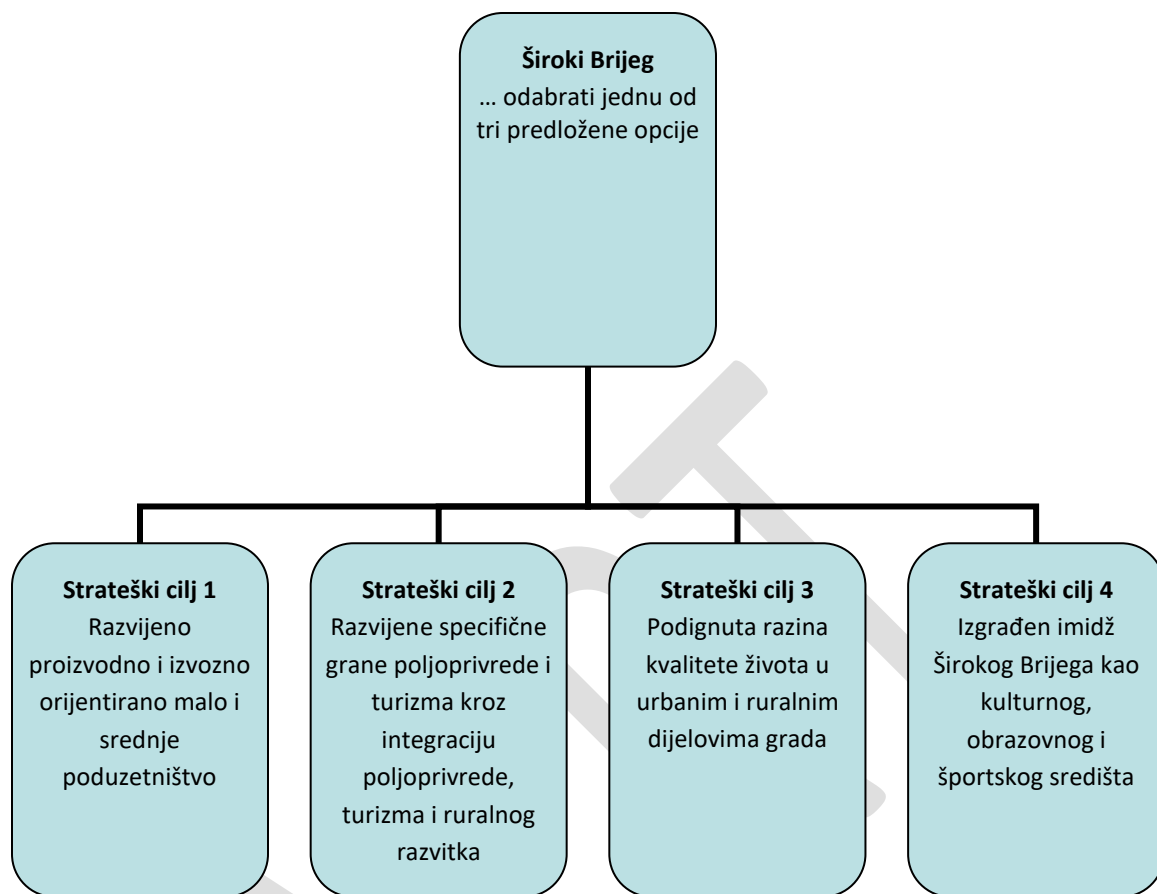
Široki Brijeg ima bogato potencijal u ruralnom razvitku te će se ulagati napor u razvoju ruralnih prostora i podizanju kvalitete života u ruralnim prostorima, a u isto vrijeme podizanju kvalitete života u urbanim dijelovima što podrazumijeva infrastrukturu, čist okoliš, i dostupnost usluga.

- Do 2025. godine **85 %** pokrivenosti stanovništva komunalnom infrastrukturom
- Do 2025. godine **90 %** lokalnih cesta rekonstruirano i uređeno
- Do 2025. godine **95 %** stanovništva pokriveno organiziranim prikupljanjem otpada
- Do 2025. godine **60 %** javnih objekata energetske obnovljeno

Strateški cilj 4 - Izgrađen imidž Širokog Brijega kao kulturnog, obrazovnog i športskog središta

Široki Brijeg će kroz svoje aktivnosti i projekte ulagati napore u vraćanju prepoznatljivosti Širokog Brijega kao snažnog obrazovnog i kulturnog središta, te zadržavanju imidža kao sportskog središta regije.

- Do 2025. godine rast broja posjeta kulturnim manifestacijama **30 %** u odnosu na 2015.
- Do 2025. godine **50 %** djece do 15 g. dobi uključeno u športske sadržaje
- Do 2025. godine povećanje broja upisa učenika srednjih škola na fakultete za **15 %** u odnosu na 2015.

SEKTORSKI PLANOVİ RAZVITKA

Sektorski razvojni planovi

Ovaj dio strategije se odnosi na planove razvika koji se sastoje iz tri međusobno usklađena i povezana plana:

- Plan gospodarskog razvitka
- Plan društvenog razvitka
- Plan uređenja i zaštite okoliša

Razvojni tim Grada Širokog Brijega je odredio pripadajuće sektorske ciljeve za sva tri strateška cilja, vodeći računa i o njihovoj među-sektorskoj povezanosti, usklađenosti i komplementarnosti. Prilikom razrade ovih planova posebna je pažnja posvećena osiguravanju usklađenost predloženih projekata/mjera/programa sa strateškim ciljevima i sektorskim ciljevima drugih sektorskih planova.

Ostvarenjem sektorskih ciljeva Plana gospodarskog razvitka izravno će se doprinijeti i stvaranju boljih uvjeta za život kao i kvalitetniji život građana. Također, ispunjavanjem sektorskih ciljeva društvenog razvitka i zaštite okoliša izravno se doprinosi gospodarskom razvitku i stvaranju uvjeta za brži gospodarski razvitak i otvaranje novih radnih mjesta.

Naime, razvojem kulturnih i sportskih sadržaja i osnaživanjem Širokog Brijega kao kulturnog i športskog središta izravno će se povezati sa razvojem turizma u sektoru gospodarstva.

Isto ako, razvojem komunalne i putne infrastrukture stvaraju se pretpostavke za brži gospodarski razvitak kroz plan gospodarskog razvitka.

Sektorski planovi su utemeljeni na procjeni raspoloživih financijskih sredstava za realizaciju predloženih strateških prioriteta u narednih 5 godina, zasnovani su na trendu dostupnih internih i vanjskih sredstava u prethodnih 5 godina.

PLAN LOKALNOG GOSPODARSKOG RAZVITKA

Temeljem analize stanja Širokog Brijega, te analiziranje snaga, slabosti, prijetnji i mogućnosti identificirani su strateški pravci razvitka grada Široki Brijeg. Iz ovih strateških pravaca razvitka dodatnom analizom stanja izvučeni su pravci razvitka koji usmjeravaju gospodarski razvitak Širokog Brijega u sljedećih 5 godina.

Naime, vidljivo je da je Široki Brijeg dinamična i poduzetna sredina u kojoj je proizvodno i izvozno poduzetništvo najjače u odnosu na druge jedinice lokalne samouprave u županiji. Isto tako, iz analize stanje je razvidno da Široki Brijeg ima ogroman potencijal za razvoj specifičnih grana turizma, a turizma se u Širokom Brijegu uopće ne događa. Također, unatoč nepostojanju velikih poljoprivrednih površina, tj, poljoprivredna su zemljišta usitnjena, prepoznata je mogućnost razvitka organske i ekološke poljoprivredne proizvodnje na manjim površinama.

U tom su kontekstu izabrana tri ključna pravca razvitka grada Široki Brijeg:

1. Razvoj proizvodnog i izvozno orijentiranog malog i srednjeg poduzetništva, te obrtništva

Široki Brijeg je prepoznatljiv kao poduzetna i izrazito gospodarski dinamična sredina. Stoga se Široki Brijeg u sljedećem razdoblju treba usmjeriti na uvođenje određenih mjera i projekata kojim će se olakšati i stimulirati proizvodno te izvozno orijentirano poduzetništvo. Svakako se treba usmjeravati ne samo na velike i jake tvrtke, već treba razvijati i male na zdravim osnovama pokrenute tvrtke **uz podršku inovacijama i samozapošljavanju osoba s invaliditetom**. Ovo je najbolji i najsigurniji način povećanja broja zaposlenih i smanjenja nezaposlenosti i smanjivanja trenda odlaska mladih iz Širokog Brijega.

2. Razvoj specifičnih grana poljoprivrede utemeljenih na organskoj i ekološkoj proizvodnji

Široki Brijeg se treba usmjeravati na razvoj specifičnih grana poljoprivrede, koji trebaju biti konkurentni u manjim količinama i koji trebaju biti prepoznatljivi po kvaliteti. Ovdje se treba usmjeravati na obiteljska poljoprivredna gospodarstva i razvoj organskih proizvoda, odnosno ekološke poljoprivredne proizvodnje. Poljoprivreda se vrlo lako može integrirati u turističku ponudu, a turizma i poljoprivreda su mogućnost oživljavanja ruralnih prostora.

3. Razvoj specifičnih oblika turizma

Turizma je velika mogućnost za razvoj Širokog Brijega, posebno u kontekstu nadogradnje gospodarstva. Široki Brijeg se treba usmjeriti na mobiliziranje svojih potencijala i korištenje kulturne, prirodne i povijesne baštine u svrhu turizma. Kako se turizam u Hercegovini razvija tako se povećava potražnja za dodatnim i kvalitetnim turističkim sadržajem, a Široki Brijeg može u tom segmentu iskoristiti svoje potencijale.

Pregled sektorskih ciljeva s očekivanim ishodima i pokazateljima

Operativni cilj	Očekivani ishod	Pokazatelji
Operativni cilj 1.1. Do 2021. godine stvoriti povoljan i prepoznatljiv poslovni ambijent	<ul style="list-style-type: none"> • Poslovne zone Trn i Knešpolje popunjene novim ulaganjima • Izrada provedbenih planova za nove gospodarske zone (Kraljica-Kočerin, Buhovo, Dužice) • Udio prerađivačke industrije povećan za 15 % • Izvoz povećan za 10% u odnosu na 2016. godinu • Otvoreno novih 150 radnih mjesta • Povećan broj aktivnih MSP i obrta za 5% u odnosu na 2015. godinu • Poduzetnici organizirani 	<ul style="list-style-type: none"> • Visina ulaganja u zone • Detaljni planovi uređenja gospodarskih zona • Visina ostvarenog prometa u prerađivačkoj industriji • Visina ostvarenog izvoza • Osnovano Udruženje poduzetnika
Operativni cilj 1.2. Do 2021. godine podići razinu konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje utemeljene na organskoj i ekološkoj proizvodnji	<ul style="list-style-type: none"> • Visina novih ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju povećana za 15 % • Broj registriranih poljoprivrednih gospodarstava povećan za 10 % • Izgrađena nova lokalna tržnica 	<ul style="list-style-type: none"> • Visina ulaganja • Broj registriranih OPG-a • Broj korisnika
Operativni cilj 1.3. Do 2021. godine razviti najmanje 3 nova i prepoznatljiva turistička sadržaja	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijeno 5 novih turističkih sadržaja • Broj noćenja povećan za 15 % 	<ul style="list-style-type: none"> • Katalog turističke ponude • Broj ostvarenih noćenja

Usklađenost sa strateškim dokumentima viših razina

Plan gospodarskog razvitka je usklađen sa Strategijom razvitka ŽZH 2014-2020, te je izravno povezan sa Strateškim ciljem 1- Ekonomski jaka županija i to u kontekstu sljedećih operativnih ciljeva: podizanja konkurentnosti MSP; povoljne ulagačke klime; stvaranja prepoznatljivih proizvoda; i iskorištavanja postojećih potencijala. Također, usklađen je i sa Srednjoročnim planom rada Agencije za promociju stranih ulaganja u Bosnu i Hercegovinu (FIPA) za 2017 – 2019. godine, a pored toga usklađen je i sa Strategijom razvoja BiH u dijelu koji se odnosi na zapošljavanje, razvoj malih i srednjih poduzeća i otvaranje novih radnih mjesta.

Inicijative međuopćinske suradnje

Tijekom izrade strategije identificirani su potencijali međuopćinske suradnje u segmentu gospodarskog razvitka. U tom će kontekstu grad Široki Brijeg nastaviti postojeće i pokrenuti nove inicijative međuopćinske suradnje i to prvenstveno u sljedećim segmentima:

- Sudjelovanje u zajedničkim inicijativama razvoja i promocije turizma i turističke ponude;
- Sudjelovanje u zajedničkim posjetima drugim jedinicama lokalne samouprave poradi prijenosa znanja i iskustava i dobre prakse;

Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana gospodarskog razvitka grada Široki Brijeg definirano je **23** projekta i mjere grupiranih u **3** programa:

PROGRAM	MJERA/PROJEKAT
Program 1.1: Promocija ulaganja i razvoj poduzetništva	Projekt 1.1.1. Osnivanje udruženja poduzetnika Projekt 1.1.2. Uređenje infrastrukture u poslovnoj zoni Knešpolje Projekt 1.1.3. Izrada web kataloga potencijala za ulaganje Mjera 1.1.4. Sudjelovanje na sajmovima od značaja za općinu i poticanje inovatorstva Projekt 1.1.5. Certificiranje grada u BFC certifikaciji Projekt 1.1.6. Osposobljavanje i jačanje kapaciteta LERA Projekt 1.1.7. Osnivanje obrtničkog inkubatora/info-centra Projekt 1.1.8. Izrada provedbenih planova za nove gospodarske zone (Kraljica-Kočerin, Buhovo, Dužice) Mjera 1.1.9. Poboljšanje poslovnog okruženja primjenom načela iz SBA (Small Business Act)
Program 1.2: Razvoj poljoprivrede	Mjera 1.2.1. Poticaj malim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima Projekt 1.2.2. Izgradnja tržnice lokalnih proizvoda Projekt 1.2.3. Razvoj kratkih lanaca opskrbe Mjera 1.2.4. Sustav poticaja organskoj poljoprivrednoj proizvodnji Mjera 1.2.5. Poticanje zadružnog organiziranja i drugih oblika udruživanja poljoprivrednih proizvođača Mjera 1.2.6. Organizacija edukacija poljoprivrednih proizvođača Projekt 1.2.7. Rekonstrukcija, nadogradnja i zaštita sustava za navodnjavanje – faza II

<p>Program 1.3: Razvoj turističke infrastrukture i promocija turizma</p>	<p>Projekt 1.3.1. Valorizacija kanjona Lištice u turističku ponudu Projekt 1.3.2. Izrada kataloga turističke ponude Širokog Brijega Mjera 1.3.3. Poticaj turistički značajnim manifestacijama Projekt 1.3.4. Izrada katastra turističkih resursa Mjera 1.3.5. Sudjelovanje na sajmovima Projekt 1.3.6. Izgradnja i uređenje vidikovca na Čavarovu brdu Projekt 1.3.7. Izrada suvenira Širokog Brijega</p>
--	---

PLAN DRUŠTVENOG RAZVITKA

Temeljem analize stanja Širokog Brijega, te analiziranje snaga, slabosti, prijetnja i mogućnosti identificirani su strateški pravci razvitka Širokog Brijega. Iz strateških pravaca razvitka dodatnom analizom stanja izvučeni su pravci razvitka koji usmjeravaju društveni razvitak Širokog Brijega u sljedećih 5 godina.

Uzimajući u obzir identificirane strateške ciljeve evidentno je da je sektor društvenog razvitka uključen i proteže se kroz ostala dva sektora. Naime, analizom snaga i slabosti, te prijetnji i mogućnosti, dade se zaključiti kako je društveni razvitak također, jedan od važnih segmenata ukupnog razvitka grada Široki Brijeg.

Sektorski pravci društvenog razvitka, koji proizlaze iz vizije Širokog Brijega, te strateških ciljeva mogu se grupirati u sljedeća 4 pravca:

1. Široki Brijeg učvrstiti kao obrazovno središte

Široki Brijeg će usmjeriti razvoj grada u pravcu podizanja kvalitete obrazovnog sustava i povratka starog ugleda Širokog Brijega kao obrazovnog središta. Potrebno je ojačati obrazovni sustav i infrastrukturno i kvalitativno tako da će Široki Brijeg ulagati i u infrastrukturu i u opremljenost objekata kao i u ljudske kapacitete.

2. Široki Brijeg učvrstiti kao kulturno središte županije

Široki Brijeg treba graditi budućnost na dosadašnjim snažnim kulturnim sadržajima, kao i razvijati nove kulturne događaje i sadržaje. U tom je smislu potrebno iskoristiti tradiciju, kao i poduzetnost, te dostupnost vlastitih kapaciteta, ali posebno se pripremiti i koristiti fondove i sredstva iz domaćih ali i stranih izvora financiranja (prije svega EU). Ovaj pravac posebno može biti integriran s razvojem turizma i turističke ponude Širokog Brijega.

3. Široki Brijeg učvrstiti kao športsko središte

Šport je jedan od prepoznatljivih segmenata društvenog razvitka. Na temeljima postojećih kapaciteta graditi daljnju prepoznatljivost Širokog Brijega kao športskog središta i razviti mjere poticanja sudjelovanja mladih u sportskim sadržajima.

4. Poboljšati kvalitetu i dostupnost javnih usluga.

Kako bi grad Široki Brijeg opravdao status grada te učinio život građana boljim i kvalitetnijim potrebno je uložiti napore u poboljšanje kvalitete kao i dostupnosti svih javnih usluga, kao što su usluge gradske uprave, komunalne usluge, održavanje lokalne infrastrukture, usluge građanima, socijalne usluge, usluge ugroženim skupinama i sl.

Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i pokazateljima

Operativni cilj	Očekivani ishod	Pokazatelji
Operativni cilj 2.1. Do 2021. godine poboljšati kvalitetu i dostupnost obrazovne infrastrukture	Renovirano ili modernizirano 5 školskih objekata Izgrađeno školskih objekata	Broj renoviranih ili moderniziranih škola Broj izgrađenih škola
Operativni cilj 2.2. Do 2021. Brendirati Široki Brijeg kao kulturno i sportsko središte	Povećan broj posjetitelja kulturnih ili sportskih događanja Povećan broj mladih uključen u sportske aktivnosti Poboljšana lokalna sportska infrastruktura Razvijen sustav poticanja ključnih kulturnih događanja	Broj posjetitelja kulturnim manifestacijama Broj mladih uključen u sportske aktivnosti Broj uređenih lokalnih sportskih sadržaja Broj ključnih događaja
Operativni cilj 2.3. Do 2021. godine razviti učinkovit sustav javnih usluga	Poboljšano predškolsko obrazovanje Poboljšana dostupnost usluga šalter sale Poboljšano stanje ažuriranosti i usklađenosti prostorno-planske dokumentacije, izrada detaljnih planova i studija o korištenju pojedinih kategorija zemljišta Poboljšana dostupnost javnih usluga u ruralnim područjima Poboljšana kvaliteta socijalnih usluga	Broj korisnika Broj zadovoljnih korisnika Ažurirani i usvojeni novi Prostorni plan, novi GUP, urbanistički planovi pojedinih naselja, detaljni planovi uređenja i studije o korištenju zemljišta Broj pokrivenih MZ Broj korisnika socijalne zaštite

Usklađenost sa strateškim dokumentima viših razina

Plan društvenog razvitka je usklađen sa strateškim dokumentima **Strategijom razvitka ŽZH 2014-2020** gdje je izravno povezan sa Strateškim ciljem 2- Društveno odgovorna županija i Strateškim ciljem 3 – Učinkovito organizirana županija. Plan je usklađen i sa Strategijom socijalnog uključivanja Bosne i Hercegovine 2010 – 2020. godina.

Inicijative međuopćinske suradnje

Tijekom izrade strategije identificirani su potencijali međuopćinske suradnje u segmentu društvenog razvitka. U tom će kontekstu grad Široki Brijeg nastaviti postojeće i pokrenuti nove inicijative međuopćinske suradnje i to prvenstveno u sljedećim segmentima:

- Sudjelovanje u zajedničkim inicijativama razvoja i promocije kulturnih događanja u suradnji s općinama unutar ŽZH

Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana društvenog razvitka grada Široki Brijeg definirano je **23** projekta i mjere grupiranih u **3** programa:

PROGRAM	MJERA/PROJEKAT
Program 2.1.: Obrazovanje i socijalna inkluzija	<p>Projekt 2.1.1. Izrada planske i urbanističko-tehničke dokumentacije za novi SŠC</p> <p>Projekt 2.1.2. Izgradnja i opremanje nove zgrade srednje škole</p> <p>Mjera 2.1.3. Opremanje osnovnih škola didaktičkim materijalom</p> <p>Mjera 2.1.4. Poticanje opstanka stanovništva u rubnim dijelovima ruralnih naselja</p> <p>Mjera 2.1.5. Sufinanciranje prijevoza učenika</p> <p>Mjera 2.1.6. Stipendiranje studenata deficitarnih zanimanja</p> <p>Mjera 2.1.7. Nagrađivanje najboljih učenika</p> <p>Projekt 2.1.8. Uređenje pristupa invalidnim osobama u svim javnim objektima</p>
Program 2.2.: Promocija kulturnih događanja i športskih sadržaja od značaja za Široki Brijeg	<p>Mjera 2.2.1. Sufinanciranje organizacije kulturnih događanja</p> <p>Projekt 2.2.2. Izrada registra/baze podataka prirodno-spomeničke baštine</p> <p>Projekt 2.2.3. Izgradnja i opremanje kulturnog centra</p> <p>Projekt 2.2.4. Izgradnja i opremanje muzeja grada Širokog Brijega</p> <p>Projekt 2.2.5. Izgradnja centra za kulturne i kreativne industrije</p> <p>Mjera 2.2.6. Poticaj izabranim športskim događajima</p> <p>Mjera 2.2.7. Poticanje izgradnje športske infrastrukture u ruralnim sredinama</p> <p>Mjera 2.2.8. Poticanje uključivanja djece u športske aktivnosti</p>
Program 2.3.: Poboljšanje kvalitete usluga gradske uprave i ažuriranost prostorno-planske dokumentacije	<p>Projekt 2.3.1. Uvođenje sustava upravljanja u Gradskoj upravi</p> <p>Projekt 2.3.2. Uređenje recepcije na ulazu u gradsku upravu</p> <p>Projekt 2.3.3. Uvođenje sustava 24/72 sata</p> <p>Projekt 2.3.4. Digitalizacija grada</p> <p>Projekt 2.3.5. Uređenje prostorija Službe za LER i info-centra za poduzetnike</p> <p>Projekt 2.3.6. Rekonstrukcija zgrade lokalne uprave i izgradnja nove gradske vijećnice</p> <p>Mjera 2.3.7. Izrada nove prostorno-planske dokumentacije, detaljnih planova i studija o korištenju zemljišta</p>

PLAN UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA

Temeljem analize stanja Širokog Brijega, te analiziranje snaga, slabosti, prijetnja i mogućnosti identificirani su strateški pravci razvitka Širokog Brijega. Iz strateških pravaca razvitka dodatnom analizom stanja izvučeni su pravci razvitka koji usmjeravaju Plan uređenja i zaštite okoliša Širokog Brijega u sljedećih 5 godina.

Iz analize stanja, kao i dosadašnjih dokumenata koji su tretirali ovo područje, vidljivo je da je ovaj segment razvitka još uvijek nerazvijen, unatoč ogromnim ulaganjima koja su realizirana u proteklom razdoblju. Još uvijek nije riješeno pitanje sustavnog upravljanja otpadom, lokalna putna infrastruktura je u lošem stanju, komunalna infrastruktura još uvijek nije dostupna u svim dijelovima grada.

Stoga, polazeći od vizije Širokog Brijega, te strateških ciljeva sektorski pravci razvitka u sektoru zaštite okoliša mogu se grupirati u sljedeća 4 pravca:

1. Poboljšati lokalnu putnu i komunikacijske infrastrukturu

Široki Brijeg je potrebno bolje uvezati s auto-cestovnim pravcima, te poboljšati lokalnu putnu infrastrukturu na cijelom prostoru grada, kako bi se funkcionalnije povezali i učinili dostupnijim ruralni prostori sa gradskom sredinom.

2. Poboljšati sustav javne komunalne infrastrukture

Široki Brijeg će nastojati poboljšati kvalitetu i dostupnost javne komunalne infrastrukture ne samo u urbanim već i u ruralnim područjima, što podrazumijeva dovršetak vodoopskrbnih sustava na području Širokog Brijega, te dovršetak izgradnje sustava otpadnih voda i njihovog pročišćavanja.

3. Promovirati obnovljive izvore energije i energetske učinkovitost

U predstojećem razdoblju jedan od pravaca razvitka će svakako biti i promocija energetske učinkovitosti koji će se realizirati ponajprije iz vanjskih sredstava (fondova za okoliš i drugi vanjskih fondova). Ovdje će se pažnja prije svega usmjeriti na javne objekte kao i na javnu rasvjetu.

Isto tako, radit će se na promociji i razvoju obnovljivih izvora energije, ponajprije sunčeve energije i ulaganja u solarne elektrane, te vjetro-energije i korištenje hidro-potencijala rijeke Lištice.

4. Poboljšati sustav upravljanja otpadom, zaštitu i uređenje okoliša

Široki Brijeg će posebnu pažnju posvetiti rješavanju problematike otpada, kako bi se razvio učinkovit sustav prikupljanja i odlaganja otpada, što podrazumijeva, sortiranje, reciklaža. Isto tako, usmjerit će se pažnja i na ulaganja i u saniranje postojećih divljih deponija, kao i na sustav praćenja zagađenja zraka, vode i tla. Isto tako, Široki Brijeg će se usmjeriti na uređenje okoliša i zelenih površina s posebnom pažnjom na uređenje i očuvanje korita i vodotoka rijeka Lištice i Ugrovače.

Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i pokazateljima

Operativni cilj	Očekivani ishod	Pokazatelj
Operativni cilj 3.1 Do 2021. godine sanirati i 50 % lokalnih cesta	Uređene lokalne ceste i gradske ulice Uređeno 100-120 parking mjesta Izgrađeno 2.500,00 m pješačkih staza Izgrađeno 5.000,00 m biciklističkih staza	Dužina uređenih lokalnih cesta i gradskih ulica Dužina pješačkih staza Dužina biciklističkih staza Broj parking mjesta
Operativni cilj 3.2 Do 2021. godine osigurati dostupnost komunalne infrastrukture i usluga za 90% stanovništva	Izgrađen UPOV – uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Izgrađen vodoopskrbni sustav u 85 % ruralnih naselja	Broj priključaka Broj korisnika
Operativni cilj 3.3 Do 2021. Racionalizirati potrošnju električne energije i fosilnih goriva	Smanjiti potrošnju električne energije u javnim objektima za 10 % Povećati razinu energetske učinkovitosti u javnim objektima	Visina izdvajanja/utrošeni kW Broj obnovljenih objekata
Operativni cilj 3.4 Do 2021. godine uspostaviti sustav upravljanja otpadom i poboljšati stanje okoliša i uređenosti javnih površina	Poboljšan sustav prikupljanja otpada Povećana pokrivenost naselja sustavnim prikupljanjem otpada za 30% Uređenje najmanje 1 gradskog trga i jednog parka, uređenje 5 km riječnih korita i vodotoka	Postotak recikliranog otpada Postotak stanovništva Visina ulaganja i dužina uređenih vodotoka

Usklađenost sa strateškim dokumentima viših razina

Plan uređenja i zaštite okoliša usklađen je sa Strategijom razvitka ŽZH 2014-2020 organizirana županija gdje je izravno povezan sa Strateškim ciljem 3- Učinkovito organizirana županija. Također, usklađen je i sa Strategijom upravljanja vodama FBiH i Strategijom zaštite okoliša FBiH 2008-2018. Godina, te Strateškim planom i programom razvoja energetskog sektora u FBiH.

Inicijative međuopćinske suradnje

Tijekom izrade strategije identificirani su potencijali međuopćinske suradnje u segmentu zaštite okoliša. U tom će kontekstu grad Široki Brijeg nastaviti postojeće i pokrenuti nove inicijative međuopćinske suradnje i to prvenstveno u sljedećim segmentima:

- Sudjelovanje u zajedničkim inicijativama uspostavljanja sustava prikupljanja otpada na regionalnoj razini i iznalaženja rješenje za novu regionalnu deponiju komunalnog otpada
- Sudjelovanje u zajedničkim inicijativama po pitanju razvoja prometne infrastrukture
- Međuopćinska suradnja zaštite slivnog područja izvora rijeke Lištice i oko saniranja svih deponija na cijelom slivnom području

Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana zaštite okoliša grada Široki Brijeg definirano je **34** projekta i mjere grupiranih u **4** programa:

PROGRAM	MJERA/PROJEKAT
Program 3.1.: Razvoja lokalne prometne infrastrukture	Projekt 3.1.1. Izgradnja prometnice Trn-Belušine-Mokro Projekt 3.1.2. Izgradnja kružnog toka kod OŠ Lise Mjera 3.1.3. Rekonstrukcija lokalnih cesta, pojedinih gradskih ulica i obnavljanje prometne signalizacije Projekt 3.1.4. Izgradnja novih parking mjesta Mjera 3.1.5. Rekonstrukcija nogostupa i izgradnja novih pješačkih staza Projekt 3.1.6. Izgradnja novih biciklističkih staza Projekt 3.1.7. Izrada elaborata o stanju lokalnih i nekategoriziranih cesta
Program 3.2.: Razvoj komunalne infrastrukture	Projekt 3.2.1. Izgradnja kanalizacijskog kolektora "A" Projekt 3.2.2. Izgradnja kanalizacijskog kolektora "C" Projekt 3.2.3. Izgradnja i puštanje u pogon UPOV u Širokom Brijegu Mjera 3.2.4. Poticaj izgradnji kanalizacijskih sustava u ruralnim područjima Projekt 3.2.5. Izgradnja vodovoda u Ljubotićima Projekt 3.2.6. Izgradnja vodovoda u Dobrkovićima Mjera 3.2.7. Poticanje izgradnje lokalnih vodovoda u preostalim naseljenim mjestima Projekt 3.2.8. Rekonstrukcija starih vodovoda i dotrajalih cijevi u vodovodnom sistemu Mjera 3.2.9. Izrada elaborata i donošenje odluka o zaštiti izvorišta vode
Program 3.3.: Energetska učinkovitost i obnovljivi izvori energije	Mjera 3.3.1. Izrada elaborata energetske učinkovitosti za sve javne objekte na području grada Projekt 3.3.2. Zamjena javne rasvjete LED žaruljama Mjera 3.3.3. Postavljanje toplotnih fasada/utopljanje zgrada u vlasništvu Grada Mjera 3.3.4. Poticaji smanjenju potrošnje energije od fosilnih goriva Mjera 3.3.5. Izrada studija o mogućnostima korištenja hidroenergije rijeke Lištice Mjera 3.3.6. Javno-privatna partnerstva u korištenju hidroenergije rijeke Lištice

<p>Program 3.4.: Upravljanje otpadom, uređenje i zaštita okoliša</p>	<p>Projekt 3.4.1. Izrada plana upravljanja otpadom Mjera 3.4.2. Izrada elaborata i donošenje odluka o zaštiti izvorišta vode Projekt 3.4.3. Izrada studija i tehničke dokumentacija za izgradnju centra za upravljanje komunalnim otpadom Projekt 3.4.4. Izgradnja i uspostava centra za upravljanje komunalnim otpadom (po fazama) Projekt 3.4.5. Proširiti organizirano prikupljanje otpada na cijelo područje Širokog Brijega Projekt 3.4.6. Izrada projekata sanacije nelegalnih odlagališta otpada Mjera 3.4.7. Edukacija i poticaji građanima za odvojeno prikupljanje i reciklažu komunalnog otpada Projekt 3.4.8. Uređenje gradskog parka Sajmište Projekt 3.4.9. Uređenje centralnog gradskog područja Mjera 3.4.10. Uređenje ostalih javnih površina Mjera 3.4.11. Uređenje vodotoka rijeka Mjera 3.4.12. Mjere za poboljšanje uvjeta djelovanja vatrogasne službe i poboljšanje opremljenosti profesionalne vatrogasne postrojbe</p>
--	--